

Definir el desenvolupament rural des de nous paràmetres

Rethinking Rural Development

Edited by Caroline Ashley and Simon Maxwell.

Development Policy Review, Vol. 19 (4): Pp. 395-573.

Per **Pilar Baselga Bayo i Gabriel Ferrero y de Loma-Osorio**

La persistència de la pobresa a les àrees rurals i la creixent desigualtat en la distribució dels ingressos rurals continuen sent avui en dia aspectes no resolts en la lluita per a combatre la pobresa i la desigualtat a la majoria dels països del món; tres quartes parts dels 1.200 milions de persones que sobreviuen amb menys d'1 dòlar diari habiten i treballen a les zones rurals. La qual cosa resulta contradictòria amb el fet que els fons destinats al sector agrícola i rural han decrescut més que en altres sectors en els últims anys.

Prenent aquest punt de partida, el prestigiós centre de pensament sobre desenvolupament britànic *Overseas Development Institute* (ODI) va dedicar, el desembre del 2001, un monogràfic de la seva revista *Development Policy Review* (Vol. 19-4: Pp. 395-573) a la reflexió sobre el concepte i pràctiques del desenvolupament rural. Editat per Caroline Ashley i Simon Maxwell, recull tretze aportacions de diversos autors, estructurats en tres eixos, amb l'objectiu de contribuir a un necessari replantejament del desenvolupament rural.

En el primer eix, s'aborden aspectes transversals del desenvolupament rural. Començant amb la síntesi dels propis editors a "*Rethinking Rural Development*", s'analitzen les tendències i la problemàtica del desenvolupament rural, i s'aborden els principals interrogants a què s'enfronta el món rural, sobretot pel que fa a la formulació de polítiques de desenvolupament, enunciant la proposta de cinc principis i de deu recomanacions específiques per a garantir la formulació d'una política de desenvolupament rural amb èxit.

Continuant amb una reflexió sobre l'ambivalent i no exempta de polèmica delimitació de "el rural" (tal com es pregunten Wiggins i Proctor en "*How Special Are Rural Areas?*", on posen de manifest la gran diversitat de realitats que es recullen sota aquest terme), aquesta primera part conclou amb el recorregut històric extraordinàriament sintètic que realitzen Frank Ellis i Stephen Biggs a "*Evolving themes in rural development 1950s-2000s*".

A la seva aportació es proporciona una interessant perspectiva dels principals canvis en el pensament sobre desenvolupament rural que han tingut lloc en l'última meitat del segle passat, tractant a més d'identificar aquells termes que han tingut un major impacte sobre la pràctica del desenvolupament rural, així com els aspectes crítics de divergència que entre els diferents discursos sobre desenvolupament rural han coexistit en un mateix període. Aquests són, des del punt de vista conceptual, la modernització i l'economia dual de principis dels cinquanta fins a mitjans dels anys seixanta. A mitjans dels anys seixanta, la petita agricultura com a motor de creixement i desenvolupament, assumint als petits agricultors com a agents econòmics racionals i eficients (paradigma que, segons els autors, ha dominat el panorama del pensament sobre desenvolupament en l'última meitat de segle). A principis dels vuitanta, els

Rethinking Rural Development

Pilar Baselga Bayo i Gabriel Ferrero y de Loma-Ororio

corrents de pensament basats en l'enfocament de procés, participació i empoderament que conceben el desenvolupament rural com un procés de “baix cap a dalt”; i a principis dels noranta, els enfocaments de formes de vida sostenibles (*Sustainable Livelihoods Approach*).

En el segon eix de la publicació s'aprofundeix en l'anàlisi de diferents elements de discussió centrals en la redefinició del desenvolupament rural i de les opcions de política rural conseqüents.

La indubtable relació entre el creixement de la productivitat agrícola i el seu impacte en la reducció de la pobresa és analitzada per Irz, Lin, Thirtle i Wiggins, per als que és poc probable que existeixin intervencions de desenvolupament rural d'una altra índole capaç de reduir tan eficaçment la pobresa. La necessària elaboració d'un Consens post-Washington sobre alimentació, agricultura i desenvolupament rural que superi les carències de l'anterior (bàsicament des d'un enfocament institucional) és defensada per Kydd i Dorward. Per la seva banda, Robert Tripp analitza el rol de les polítiques tecnològiques, defensant que la contribució de l'agricultura al desenvolupament rural és altament dependent de la provisió de nova tecnologia agrícola, diferenciant aquella focalitzada en els petits productors amb potencial (i orientada més a les capacitats de comercialització i gestió) d'aquella focalitzada en l'agricultura de subsistència o semi-subsistència.

L'emergència de l'èmfasi en l'economia rural no agrícola és relativitzada en la contribució de Daniel Stara, per a qui les polítiques de foment d'aquestes activitats han de ser concordants amb l'estadi de desenvolupament rural i aplicades amb cautela. En la mateixa línia que Tripp, Stephen Devereux emfatitza el rol de l'estat en les intervencions per a reduir la vulnerabilitat i la inseguretad alimentària, considerades distorsionadores pel Consens de Washington.

Craig Jonson analitza la descentralització, la democràcia local i la participació en el desenvolupament rural; elements fortament emfatitzats, i fins i tot sense tenir evidències clares de la seva necessitat per a reduir la pobresa rural (segons l'autor, amb el qual diferim en aquest sentit), posa de manifest com aquests processos no són purament instrumentals, sinó fins en si mateixos, amb beneficis intrínsecs per als pobres rurals (plantejament que sí que compartim).

El tercer eix del monogràfic aborda el repte que per a la cooperació internacional i la comunitat donant suposa el problema de fomentar el “nou” desenvolupament rural. John Farrington i James Lomas examinen la pràctica dels donants en el tema, identificant com a grans reptes la compatibilitat entre els Enfocaments Sectorials (SWAPs) i el desenvolupament rural i l'establiment de nexes coherents entre les polítiques rurals i les urbanes.

Finalment, es presenten els plantejaments de tres dels principals donants: la Unió Europea (que emfatitzarà l'empoderament, la participació i la descentralització); el FIDA (diferenciant fases en el desenvolupament rural, començant pel suport a la seguretad alimentària entre els petits productors, recolzant la comercialització i economia no agrícola en fases posteriors i millorant l'accés dels pobres a la terra, aigua, capital humà tecnologia i mercats); i el Banc Mundial (que es centrarà en la contribució del desenvolupament rural a la reducció de la pobresa, i l'estratègia de la qual inclourà com a innovacions principals l'èmfasi en l'economia rural no agrícola i la gestió del risc a les àrees rurals).

En definitiva, ens trobem davant d'un monogràfic d'extraordinari interès per al debat sobre la redefinició de desenvolupament rural en què ens trobem, i en el que podem descobrir amb un alt rigor elements clau (i no sempre compatibles entre si) per a la formulació de polítiques, programes i estratègies de desenvolupament rural.